

# Dostęp służb do zdjęć paszportowych poza kontrolą

7 września 2017

Przy okazji lipcowych protestów w obronie niezawisłości sądów pojawiły się niepokojące doniesienia prasowe, zgodnie z którymi opozycja i uczestnicy manifestacji byli inwigilowani przez Policję i Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego. „Gazeta Wyborcza” informowała m.in. o tym, że Policja przekazywała ABW nagrania uczestników manifestacji, a ta za pomocą systemu rozpoznawania twarzy porównywała je ze zdjęciami zamieszczonymi w ewidencji dokumentów paszportowych. Postanowiliśmy zweryfikować te doniesienia. Oto wstępne wyniki naszego śledztwa.

## **CZY POLICJA MA PRAWO NAGRYWAĆ MANIFESTACJE I ICH UCZESTNIKÓW?**

Tak. Uprawnienie to wynika z ogólnych postanowień ustawy o Policji – art. 15 ust. 1 pkt 5a ustawy zezwala funkcjonariuszom na obserwowanie i rejestrowanie przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych. Według Policji nagrywanie manifestacji to standardowe, zgodne z procedurami działanie, które ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa i zgromadzenie potencjalnego materiału dowodowego w razie nieprawidłowości lub naruszenia przepisów porządkowych. Jeśli nie zostaną stwierdzone żadne naruszenia, zgromadzone materiały są archiwizowane, a następnie niszczone zgodnie z przepisami o archiwizacji.

## **BAZA ZDJĘĆ PASZPORTOWYCH**

Minister cyfryzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym centralną ewidencję wydanych i unieważnionych dokumentów paszportowych, do której poszczególne organy paszportowe – wojewodowie oraz minister spraw wewnętrznych i administracji – przekazują m.in. takie dane, jak imię i nazwisko, PESEL, seria i numer paszportu oraz wizerunek twarzy jego właściciela lub

właścicielki. Zgodnie z art. 52 ustawy o dokumentach paszportowych „dane przetwarzane w centralnej ewidencji udostępnia się, w zakresie niezbędnym do wykonywania ustawowych zadań” m.in. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Czy można spekulować, że ABW stworzyła bazę danych (ze zdjęciami) uczestników lipcowych zgromadzeń? Policja dysponuje nagraniami z manifestacji, Ministerstwo Cyfryzacji – bazą zdjęć paszportowych, a ABW ma łatwy dostęp do obu baz, więc nie byłoby to niemożliwe.

Ubiegłoroczna ustawa antyterrorystyczna przyznała ABW dostęp do danych i informacji zgromadzonych w publicznych rejestrach i ewidencjach. Dotyczy to zarówno materiałów gromadzonych przez Policję, jak i ministerstwa. Wystarczy, że szef ABW uzna dostęp do tych danych za potrzebny do zapobiegnięcia zdarzeniu o charakterze terrorystycznym. To może oznaczać wszystko.

Ponieważ wymiana informacji między służbami owiana jest gęstniejącą mgłą tajemnicy, przyjrzeliliśmy się bliżej, jak działa dostęp do rejestru zdjęć paszportowych. Zapytaliśmy Minister Cyfryzacji, jak funkcjonuje centralna ewidencja oraz kto ma do niej dostęp – zwłaszcza w jakim trybie może do niej sięgać ABW i ile razy w 2017 r. skorzystała z tego uprawnienia.

Okazało się, że „ABW ma dostęp do bazy dokumentów paszportowych, w tym do zdjęć posiadaczy paszportów, w trybie teletransmisji, który umożliwia skierowanie zapytania online do rejestru i zwrotne uzyskanie odpowiedzi zawierające dane poszukiwanej osoby”. Co więcej, ABW nie wskazuje zasadności dostępu do danych.

Postanowiliśmy dalej drążyć ten temat. Zapytaliśmy Minister Cyfryzacji o to, czy przeprowadziła postępowanie sprawdzające spełnienie przez ABW technicznych i prawnych warunków do sięgania po dane online oraz ile razy w ciągu ostatnich dwóch lat w systemie, w którym prowadzona jest centralna ewidencja,

zarejestrowano zapytania o dane skierowane przez ABW.

## **CZY ABW MOGŁA ZIDENTYFIKOWAĆ UCZESTNIKÓW MANIFESTACJI?**

Wiemy już, że nagrania z manifestacji i zdjęcia paszportowe mogły trafić do ABW. Zgodnie z doniesieniami medialnymi Centrum Antyterrorystyczne ABW dysponuje informatycznym systemem rozpoznawania twarzy. Tego rodzaju systemy pozwalają na identyfikację osób poprzez porównanie zarejestrowanych wizerunków (np. w postaci zdjęć lub nagrań wykonanych w miejscu publicznym) ze zdjęciami twarzy zawartymi w bazie danych, np. w centralnej ewidencji dokumentów paszportowych. Typowe systemy w pierwszej kolejności dokonują detekcji twarzy na obrazie wejściowym – zdjęciu lub nagraniu. System następnie wyodrębnia cechy charakterystyczne wizerunku danej osoby – najczęściej poprzez wyznaczenie geometrycznych współrzędnych cech twarzy (położenie nosa, ust, oczu), kształtu owalu twarzy oraz geometrycznych zależności między poszczególnymi elementami (np. odległość między centrami oczu, odległość pomiędzy linią oczu a linią nosa, podbródka itd.). Wyodrębnione informacje są w dalszej kolejności automatycznie porównywane z wizerunkami zawartymi w referencyjnej bazie danych.

Badacze podkreślają, że skuteczność systemów rozpoznawania twarzy w dużej mierze zależy od jakości obrazu wejściowego, a najlepsze wyniki można osiągnąć, gdy twarze identyfikowanych osób miały podobne parametry orientacji – wykonane zostały w podobnym oświetleniu, pod podobnym kątem itd. Skuteczność testowanych systemów jest szacowana na 70–90%. Ciągłe udoskonalanie algorytmów rozpoznających twarze pozwala dojść do wniosku, że identyfikacja danej osoby tylko na podstawie zdjęcia wykonanego w miejscu publicznym podczas manifestacji, choć nie zawsze stuprocentowo skuteczna, nie jest przesadnie utrudniona. W związku z tym – przy założeniu, że system, którym dysponuje ABW, jest względnie nowy – można uznać, że ABW posiada techniczne i prawne możliwości porównania zdjęć zarejestrowanych podczas manifestacji ze zdjęciami zawartymi w

ewidencji dokumentów paszportowych i jest w stanie zidentyfikować konkretne osoby, których wizerunki zostały utrwalone podczas manifestacji.

## **WIEM, ŻE NIC NIE WIEM**

Odpowiedź Minister Cyfryzacji na temat dostępu ABW do centralnej ewidencji paszportowej utwierdza nasz niepokój, że realna kontrola nad działaniami służb specjalnych i ich dostępem do danych o obywatelach i cudzoziemcach to mrzonka. Ustawy inwigilacyjna i antyterrorystyczna przyznały ABW daleko idące uprawnienia – w tym będący głównym bohaterem tego tekstu dostęp funkcjonariuszy ABW do publicznych rejestrów i ewidencji bez jakiejkolwiek kontroli sądu.

Chociaż informatyzacja publicznych rejestrów jest niezbędna w XXI w., niesie za sobą również negatywne konsekwencje. Składając wniosek o paszport, nie możesz mieć pewności, że np. Twoje biometryczne zdjęcie zostanie wykorzystane tylko w celu wyrobienia paszportu. Co gorsza, prawdopodobnie nigdy nie dowiesz się, kto i do czego jeszcze je wykorzystywał.

Przetwarzania danych osobowych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego nie kontroluje Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, którego uprawnienia w obszarze służb specjalnych są drastycznie ograniczone.

Brak jakiejkolwiek kontroli nad działaniami służb takich jak ABW to ogromne pole do nadużyć. W demokratycznym państwie prawnym muszą istnieć mechanizmy realnej kontroli nad instytucjami, które mają tak daleko idący dostęp do naszych danych. Niestety, zdarzają się sytuacje, że funkcjonariusze służb są posądzani o nadużywanie swoich uprawnień. Za każdą instytucją stoją w końcu ludzie – tak ze swoimi zaletami, jak i ze słabościami.

Sytuację absolutnego braku kontroli nad przetwarzaniem danych przez służby może zmienić tzw. dyrektywa policyjna, która ma być do polskiego prawa implementowana do 6 maja 2018 r.

Dyrektywa ma m.in. na celu wprowadzenie gwarancji prawa obywateli do ochrony ich danych wykorzystywanych przez organy ścigania. Nadzór nad wykorzystywaniem danych ma sprawować niezależny organ ochrony danych, a jednostki muszą mieć zapewnione także skuteczne środki ochrony sądowej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji twierdzi, że prowadzi dopiero prace koncepcyjne nad ustawą wprowadzającą dyrektywę do polskiego porządku prawnego.

## **WNIOSKI Z NASZEGO MINIŚLEDZTWA**

Jest ich kilka:

- funkcjonariusze Policji uprawnieni byli do rejestracji przebiegu manifestacji za pomocą zdjęć lub nagrań, co więcej – takie działania są przez Policję standardowo podejmowane dla zagwarantowania porządku i bezpieczeństwa;
- zarejestrowane nagrania mogły trafić online do ABW – jeśli szef ABW uznał, że potrzebuje ich, by zapobiec zdarzeniu terrorystycznemu;
- ABW ma dostęp online także do centralnej ewidencji dokumentów paszportowych;
- ABW – dysponując systemem informatycznego rozpoznawania twarzy – ma prawne i techniczne możliwości porównania otrzymanych zdjęć z wizerunkami posiadaczy paszportów.

Nie wiemy, czy ABW rzeczywiście dysponuje listą osób, które uczestniczyły w demonstracjach w obronie sądów. Sama ABW raczej nie kwapi się do udzielania społeczeństwu informacji na temat swoich działań (choćby statystycznych), konsekwentnie powołując się na coraz częściej podzielany przez sądy argument ad terroristum.

Zasada budowania zaufania do państwa nie polega na założeniu z góry, że funkcjonariusze zawsze będą nieomylni i ostrożni w realizacji swoich uprawnień. Nawet jeśli błędy zdarzają się

bardzo rzadko, to jednym z elementów budowania tego zaufania jest istnienie niezależnych instytucji kontrolnych, które gwarantowałyby, że służby będą mogły wykonywać swoje ustawowe, potrzebne zadania bez jednoczesnej zbytniej ingerencji w prywatność jednostek.

Autorstwo: Karolina Iwańska

Źródło: [Panoptikon.org](http://Panoptikon.org)

## **BIBLIOGRAFIA**

1.

<http://wyborcza.pl/7,75398,22159763,policja-nagrywala-uczestnikow-antyrzadowych-protestow-czy-tworzy.html>

2.

<http://krakow.eska.pl/newsy/krakow-policja-nagrywala-uczestnikow-protestu-jest-sie-czego-obawiac-audio/>

3.

[https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Wychodz%C4%85ca%20-%20wys%C5%82ane%20wnioski/Panoptikon\\_MC\\_udost%C4%99pnianie%20zdj%C4%99%C4%87%20paszportowych%20ABW\\_dip\\_09.08.2017.pdf](https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Wychodz%C4%85ca%20-%20wys%C5%82ane%20wnioski/Panoptikon_MC_udost%C4%99pnianie%20zdj%C4%99%C4%87%20paszportowych%20ABW_dip_09.08.2017.pdf)

4.

[https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Przychodz%C4%85ca%20-%20odpowiedzi%20na%20wniosek/MC-odp.-DIP-udost%C4%99pnianie-zdj%C4%99%C4%87-paszportowych-ABW\\_23.08.2017.pdf](https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Przychodz%C4%85ca%20-%20odpowiedzi%20na%20wniosek/MC-odp.-DIP-udost%C4%99pnianie-zdj%C4%99%C4%87-paszportowych-ABW_23.08.2017.pdf)

5.

[https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Wychodz%C4%85ca%20-%20wys%C5%82ane%20wnioski/Panoptikon\\_MC\\_dost%C4%99p%20ABW%20do%20centralnej%20ewidencji\\_dip\\_31.08.2017.pdf](https://pliki.panoptikon.org/DIP/Cyfrowy%20Nadz%C3%B3r%20-%20EOG%20I/Wychodz%C4%85ca%20-%20wys%C5%82ane%20wnioski/Panoptikon_MC_dost%C4%99p%20ABW%20do%20centralnej%20ewidencji_dip_31.08.2017.pdf)

6.

[http://it.rsi.org.pl/dane/Rozpoznawanie\\_twarzy\\_\\_\\_funkcjonowani](http://it.rsi.org.pl/dane/Rozpoznawanie_twarzy___funkcjonowani)

e\_i\_praktyka\_2.pdf

7.

[http://home.agh.edu.pl/~horzyk/pracedyplom/FaceRec\\_prezentacjaLewickaStanczyk.pdf](http://home.agh.edu.pl/~horzyk/pracedyplom/FaceRec_prezentacjaLewickaStanczyk.pdf)

8.

<http://mamidala.wordpress.com/2013/03/19/face-recognition-by-machines-is-it-an-effective-surveillance-tactic/>

9.

<http://www.rp.pl/Sluzby-mundurowe/170839863-Dlaczego-policjant-sciagal-billingi-rzecznika-CBA.html>

10.

<https://panoptykon.org/wiadomosc/tajne-operacje-z-motywacja-polityczna-czy-poczatek-konca-zaufania-do-policji>